ՀԻՆԴՇԱԲԹԻ—12—ՅՈՒՆԻՍ

ՓՍԱՆԵՒԻՆՆԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹՎԻ—2644

Ն.—Տ.—24—ՅՈՒՆԻՍ—1880

ՊԱՅՄԱՆ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճ.
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամս. » Կ. Պոլսոյ » 5 »
» » Գաւառաց » 6 »
Օտար երկիրներու » 2 1/2 Լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ տակարկութիւն կը լինի։
Մէջն մի թիւ 40 փարա արժէ։

ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆ

Դարս դնացած լրագրաց ճանրաւ ծախքը Խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրաց փոխարինելու նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն Խմբագիր—Տնօրէնի պիտի ուղղուի, Պալաթիա Աստուածածնայ ճամբայի թիւ 198, Նորս խան, Մասիսի գրասենեակը։
Ձանրաւ ծախքը չվճարուած նամակ չընդունիր։
Ցարդաւած նամակ, յօդուած, եւ այլն չեն տրուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ, 12 ՅՈՒՆԻՍ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս առաւօտ հասած հեռագիրներ

Լոնդրա 22 յունիս.

Երեսփոխանաց ժողովին մէջ Սըր Ռօլֆ երեսփոխանը ծանոյց թէ կառավարութեան ուշադրութիւնը Թուրքիոյ ելմտական վիճակին վրայ պիտի հրաւիրէ։

Պ. Կլատսթոն՝ Լորտ Ճոն Մաննէրսի մի հարցմանը պատասխանելով՝ ճանչցաւ թէ Պէրլինի դաշնագրին շատ պայմանները դեռ չեն գործադրուած, և ծանոյց թէ տարին ներկայացած ժամանակ յիշեալ դաշնագրին ամբողջապէս գործադրութեան համար պիտի աշխատի։

Արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Սըր Զ. Տիլք ըսաւ թէ Եւրոպական Թուրքիոյ գաւառաց մէջ գործադրուելիք կանոնադրութեանց թարգմանութիւնը՝ Դրան խստանալը հակառակ՝ դեռ հաղորդուած չէ Արևելեան Ռումէլիի Եւրոպական յանձնաժողովին, և աւելցուց թէ յիշեալ յանձնաժողովը յունիս 17ին գումարեցաւ, բայց իւր երկրորդ նիստն անսահմանաբար օրաձգեցաւ Օսմանեան պատուիրակներէն։ Միւս պատուիրակները աստակապէս բողոքեցին այս գործին դէմ։

Լոնդրա 22 յունիս.

Կառավարութեան յայտնած կարծեաց հակառակ, երեսփոխանաց ժողովը 230 ի դէմ 275 ձայնիւ Պ. Կիֆֆօրտի մի առաջարկին ընդունեց, որ կը խնդրէր թէ Պ. Պրատլոյ* չկրնայ պարզ ըստորագրութեամբ մ'երդում ընելը Պ. Կլատսթոնէ, Հարթինգթընի մարքիզը, Պ. Ժ. Պրայթ, Պ. Ֆաուսէթ, Սըր Զ. Տիլք և կառավարութեան միւս անդամք այն առաջարկին դէմ քուէ տուին։

Ընդդիմադիր լրագրաց ամենն ալ քուէին այս արդիւնքը պարտութիւն մը կը համարին կառավարութեան համար։

Պէրլին 23 յունիս.

Ռուսական (երկրաշարժական) յանձնախմբին աշխատութիւնները դեռ աւարտած չլինելով, դեսպանախորհուրդն իւր նիստը մաղուան թողուց։

Բեղրատուրկ 23 յունիս.

Կայսերական հրամանագիր մը 1880 տարուան զինուորագրութիւնն 255,000 կ'որոշէ։

Լոնդրա 23 յունիս.

Երեսփոխանաց ժողովին մէջ Պ. Պէրատլոյ յանձն չառաւ Աւետարանին վերայ երդնուլ՝ երէկ արուած որոշման համեմատ։ Դիւանին առջև կոչուելով, և դարս ելնելու հրաւիրուելով նախագահէն, մտիկ չրաւ։

Սըր Ս Նորթքոթ առաջարկեց բանաձեւել զՊ. Պրատլոյ։ Այն առաջարկը Պ. Կլատսթոնէն պաշտպանուելով 7 ի դէմ 274 ձայնիւ ընդունուեցաւ։

Պէրլին 23 յունիս.

Դեսպանախորհրդին յառաջիկայ նիստն ուրբաթ աւուր թողուեցաւ։

Փարիզ 23 յունիս.

Վէրսայլի դատարանին բոլոր անդամներն հրաժարական տուին՝ մարտ 29ի հրամանագրերը կրօնական միաբանութեանց վրայ չգործադրելու համար։

Լոնդրա 23 յունիս

Օսմ. Քոնս.		10 5/8
Փոխ.	1865	11 3/4
»	1869	11 3/8
»	1871	70 1/4
»	1872	19 1/2
»	1873	11 1/8
» Եգիպտ.		88 3/8
Անգղ. Քոնս.		98 1/2

Փարիզ 23 յունիս.

Օսմ. Քոնս.		11,10
» Երկաթուղի		36,25
Գաղղ. »	5 0/0	120,10
» »	3 0/0	Նոր 86, 21/2

* Պ. Պրատլոյ՝ իւր կրօնական կարծեաց վրայ հիմնելով՝ խնդրեր էր որ Աւետարանին վրայ չերդնու։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Պետական խորհրդոյ անդամ Ճէլալ պէյ Ներքին գործոց նախարարութեան խորհրդական անուանեցաւ.

Բ. Դրան նախորդ Էվքաֆ Միւսիրի Ահմէտ Բէֆիֆ պէյ Պետական խորհրդոյ անդամ անուանեցաւ.

Թէրքէի կառավարիչ Սիրէթ էֆէնտին Իզմիտի կառավարիչ անուանեցաւ։

Զանդըրլիի կառավարիչ Ֆէհիմ փաշան Երզնկայի կառավարիչ անուանեցաւ.

Պէրէքէթ–Տաղի նախորդ կառավարիչ Եուսուֆ փաշան Բարերդի կառավարիչ անուանեցաւ.

Մշոյ նախորդ կառավարիչ Օսման փաշան Մարաթիայի կառավարիչ անուանեցաւ։

——

Տէրութեանց համիմատ ծանուցագրին երկրորդ կէտին պատասխանն երէկ ալ չկրցաւ հաղորդուիլ դեսպանաց՝ մէջը քանի մը կէտեր չափաւորելու հարկ զգացուելով։ Դալով Հայաստանի մէջ ի գործ դրուելիք բարեւոքագործմանց խնդրոյն, կ'ըսուի թէ Բ. Դուռը պիտի ապասէ, որ միջազգային յանձնաժողովը Եւրոպական Թուրքիոյ վարչական կանոնադրոյ քննութիւնն աւարտէ, որպէս զի ինք ալ յիշեալ կանոնադիրն Հայաստանի համար պէտք եղած կերպիւ բարեփոխելով յանձնաժողովին քննութեան յանձնէ։

——

Եւրոպական Թուրքիոյ գաւառաց համար պատրաստուած կանոնադրութիւնները քննելու պաշտօն ունեցող Եւրոպական յանձնախմբին ներկայացեալ կանոնադրութեանց ինչ ինչ կէտերը փոփոխել հարկ լինելով, Բ. Դրան նախարարաց խորհուրդն երէկ անոր զբաղեցաւ։

Եւրոպական յանձնախմբին անդամներէն Անգղիոյ պատուիրակ Լորտ Ֆիթ–Մորիս և Աւստրո–Հունգարիոյ պատուիրակ Պարոն Բոյէ՝ այն խնդրոյն վրայ երէկ խօսակցեան Առաջին նախարարին հետ։

——

Թէրճէմանը Հագըգաթի խօսքին նայելով, Բ. Դրան նախարարաց խորհուրդը ճանչնալով որ Ասիական Թուրքիոյ գաւառաց մէջ բարենորոգութիւններն յաջողցնելու և յառաջդիմութիւններ ընել տալու միակ միջոցն Իզմիտէն մինչև Պաղատ երկաթուղի մը շինելն է, և այս ալ բնիկ ընկերութեանց ձեռօք, մասն առ մասն, և ճանրաւորը փոխելու և հարթելու դործն ալ՝ երկաթուղւոյն անցնելիք գաւառաց վրայ պարտք դնելով։

——

Կըսուի թէ Անգղիոյ դեսպան Պ. Կօշէն առանձին տեսակցութիւն մը խնդրած լինելով Վեհ. Սուլթանէն, այսօր Ն. Կ. Վեհափառութեան պիտի ներկայանայ Եըլտըզի պալատը։

——

Վեհ. Սուլթանն՝ ինչան իւր դահուն տակութեան՝ դրամոյ մեծ դժուարը մը պարդև զրկեց Վսեմ. Ապէտին փաշային։

——

Արաբիայէն եկած լուրերը դոհացուցիչ չեն։ Խաղաղութիւնը չէ կլցած ապահովիլ երկրին մէջ։

——

Կըսուի թէ Պէրլինի Օսմ. դեսպանէն լուր եկեր է Բ. Դուռը թէ տերութիւնք Եանեան Յունաստանի տալու համար կատարելապէս համաձայնած են։

——

Դատական գործոց նախարարն որոշեց, որ Կ. Պոլսոյ վերաքննիչ (խաթինաֆ) տաւնին այլ և այլ հատուածոց անդամները մեկ ամսէ մեկ ամիս փոփոխին՝ միմեանց տեղ անցնելով։

——

Կըսուի թէ Ադրիանուպոլսոյ նահանգին համար ընդհանուր դատախազ ընտրուած Յովհաննէս պէյ հրաժարական տուեր է։

——

Բերայի հեռագրատունը կը ծանուցանէ մեզ թէ Պաղատի, Պասրայի և Ֆաօի միջև հեռագրական գծերուն հաղորդակցութիւնը վերահաստատուած լինելով, Պաղատէն անգին զրկուելիք հեռագրերն ըստ առաջնոյն պիտի ընդունուին։

——

Երէկ առաւօտ անդրկիական շոգենաւ մը Գըզ–դուլէսիի մօտ հոսանքին բռնուելնէն քշուելով դընաց խուսկիւտարի առջև երկաթնեռատած Սէլիմիէ անուն ֆրդաթոնին վրայ բնկաւ, և բաւական վնաս պատճառեց անոր։

——

Նախընթաց օրն խուսկիւտարի Պուլդուրլու գիւղը տան մը վրայ կայծակ իյնալով, մէջը գտնուող երկու կանանց ականջները խուլցան։

——

Նոյն օրը Խասգիւղի շոգենաւին մէջ Դաւնիկ անուն խաղ իւղոյի Հայ մը կսկիծաւոր լինելով անմիջապէս մեռաւ։

——

Կըսուի թէ Հայոց փաշայի երկաթուղւոյն անօրէնութիւնն յիշեալ երկաթուղին Հայոց փաշայի ծովեզերքն մինչև խուսկիւտարի նաւամատոյցն երկնցնելու դիտաւորութիւն ունի, և տասը համար պէտք եղած պատրաստութիւնները տեսնել սկսած է։

——

Պէպէքի բարձանց վրայ նախընթաց օրն սպանուած անձը՝ Ռոպէրթեան վարժարանի ոչ թէ երկրորդ տնօրէնն է եղեր, ինչպէս որ երէկ ծանուցինք ֆար տիւ Պոսֆորէն առնելով, այլ մատակարարը, Յարութիւն անուն Հայազգի մը, 50 տարեկանի մօտ, ընտանեաց և որդւոց տէր, որք անօգնական կը մնան։

Երէկուան Սէմաֆօռ լրագիրն հետևեալ կերպիւ կըպատմէ այս սճիրն.

Երէկ առաւօտ ժամը 2 1/2ին միջոցները Կ. Պոլիս Պ. Թամանի քով ծառայող բեռնակիր մը Ռոպէրթեան վարժարանը կ'երթար տանակ մը տանելով առ տնօրէն Տ. Քէթ. Վոշպըրն, վարժարանին մօտ՝ ճանրէն քանի մը քայլ հեռու արտի մը մէջ մարդ մը տեսաւ կրնակին վրայ պառկած, և երկու Մուհաճիր որ անոր դլուխը կը կարէին։ Բեռնակիրը վազելով դնաց վարժարանն և տեսածը պատմեց։ Տ. Քէթ. Վոշպըրն իսկոյն վարժարանին պաշտօնեայներէն և ապատաւորներէն մի քանին հետն առած նշանակեալ տեղը դնաց և վարժարանին մատակարարը Յարութիւն անուն անձին դիակը դտաւ. դլուխը մարմինէն կէս բաժնուած, խնդճ մարդը նախաճաշի համար կեռասի ոռոս առեր էր պէպէքի շուկայէն, և վարժարան վերադարձած ժամանակ այս ոճրագործութեան զոհ եղեր էր։

Բերայի կառավարիչ Պահրի պէյ և Պէշիկթաշի ոստիկանութեան դըլուխ Հասան փաշան՝ ոստիկանութեան նախարարին հրամանաւ սճրին դործուած տեղը դնացին, և խուզարկութիւն ընելով երկու սճրագործները դտան պարտէզի մը մէջ պահուըտած և Պէշիկթաշ զրկեցին։

——

Սէմաֆօր լրագիրը քանի մ'օրէ 'ի վեր ազդ մը կը հրատարակէ ծանուցանող թէ շաբաթ օրն յիշեալ լրագրին դործակալութեան պաշտօնեայներէն մին՝ Մավրօքէֆալոս Բլութօ անուն երիտասարդ մը՝ Օսմանեան Պանքայէն առնուելիք դումար մ'ստանալու զրկուելով, զընացեր ստակն առեր է ժամ 7 ին միջոցներն, և Պանքայէն դուրս ելնելով, այլ ևս չէ տեսնուեր։

Սէմաֆօռ՝ յիշեալ երիտասարդին վրայ նկարագրական տեղեկութիւններ տալով՝ կը ծանուցանէ թէ ան որ զայն դտնելու նպաստող տեղեկութիւններ տայ յիշեալ լրագրին անօրէնութեան, վարձ պիտի ստանայ։

——

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

ԷՍՀԱՄԸ	ՈՒՄՈՒՄԻՆ	
Երէկ երիկուն դոցուեցաւ		11,83
Այս առաւօտ բացուեցաւ		11,58
Կէս օրին		11,38
Բուլղարիի երկաթուղի	Ֆր	25,50
Թղթադրամ	Օսմ. լիր.	1065
Թրամուայ	»	350

ԸՆԹԱՑԻ ԱՐԺԵԹՊՈՒՆ

10 Յունիս

Սօսիկթէ ծխնելոյ	Անգղ. լիր.	4,20
» Փոխանակութեան	»	3, 5
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»	7, 5
Քրէպի ծխնելոյ	»	3,25
Փոխ. 1863	Ֆր.	—,
» 1865	»	58,
» 1869	»	57,
» 1872	»	19,50
» 1873	»	54,50

ԸՆԹԱՑԻ ԴՐԱՄՈՒՆ

11 Յունիս

Անգղ. լիրա	ղրշ.	110	4
Նաբոլէոն ոսկի	»	88	4
Իմպէրիալ Ռուս	»	90	12
Ռուսական թղթադրամ.	3 բոլ.	51	քարիք
Գաղղիոյ	ղրշ.	51	27
Մէճիտիէի տարբերութիւն	»	6	39
Հինգնոց	»	207	20
Վեցնոց	»	129	20
Մէճիտիէ	»	209	
Պղինձ	»	250	
5 փարանոց	»	260	

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արարատեան ընկերութիւնն առաջարկած էր ազգային վարչութեան որ Հայաստանի մի քանի վանքերն՝ որ օրինաւոր միաբանութենէ և վանահայրէ զուրկ են, իւր հոգաբարձութեան տակ առնու անոնց արդիւնքովը Տէրսիմի դիւղօրէից մէջ Ազգ. դատարակութեան մրցում մը տալու նպատակաւ, թառն ժողովը՝ իւր վերջին նիստին մէջ՝ վանօրէից խորհրդոյ յայտագրին համեմատ՝ այն առաջարկութեան սկզբունքն ընդունելով, որոշեց յիշեալ խորհուրդէն այս մասին խստացուած կանոնական ծրագիրն ուղել, և զայն ի նկատ առնել յետոյ դործադրութեան համար պէտք եղած որոշումը տալ։

Թառն ժողովը նամանաւանդ նկատեցաւ թէ Պերլինի Օսմ. դեսպանէն լուր եկեր է Բ. Դուռը թէ տերութիւնք Եանեան Յունաստանի տալու համար կատարելապէս համաձայնած են։ Դատական գործոց նախարարն որոշեց, որ Կ. Պոլսոյ վերաքննիչ (խաթինաֆ) տաւնին այլ և այլ հատուածոց անդամները մեկ ամսէ մեկ ամիս փոփոխին՝ միմեանց տեղ անցնելով։ Կըսուի թէ Ադրիանուպոլսոյ նահանգին համար ընդհանուր դատախազ ընտրուած Յովհաննէս պէյ հրաժարական տուեր է։ Բերայի հեռագրատունը կը ծանուցանէ մեզ թէ Պաղատի, Պասրայի և Ֆաօի միջև հեռագրական գծերուն հաղորդակցութիւնը վերահաստատուած լինելով, Պաղատէն անգին զրկուելիք հեռագրերն ըստ առաջնոյն պիտի ընդունուին։ Երէկ առաւօտ անդրկիական շոգենաւ մը Գըզ–դուլէսիի մօտ հոսանքին բռնուելնէն քշուելով դընաց խուսկիւտարի առջև երկաթնեռատած Սէլիմիէ անուն ֆրդաթոնին վրայ բնկաւ, և բաւական վնաս պատճառեց անոր։ Նախընթաց օրն խուսկիւտարի Պուլդուրլու դիւղը տան մը վրայ կայծակ իյնալով, մէջը գտնուող երկու կանանց ականջները խուլցան։ Նոյն օրը Խասգիւղի շոգենաւին մէջ Դաւնիկ անուն Խասգիւղի Հայ մը կսկիծաւոր լինելով անմիջապէս մեռաւ։ Կըսուի թէ Հայոց փաշայի երկաթուղւոյն անօրէնութիւնն յիշեալ երկաթուղին Հայոց փաշայի ծովեզերքն մինչև խուսկիւտարի նաւամատոյցն երկնցնելու դիտաւորութիւն ունի, և տասը համար պէտք եղած պատրաստութիւնները տեսնել սկսած է։ Բեռնակիրը վազելով դնաց վարժարանին և տեսածը պատմեց։ Տ. Քէթ. Վոշպըրն իսկոյն վարժարանին պաշտօնեայներէն և ապատաւորներէն մի քանին հետն առած նշանակեալ տեղը դնաց և վարժարանին մատակարարը Յարութիւն անուն անձին դիակը դտաւ. դլուխը մարմինէն կէս բաժնուած, խնդճ մարդը նախաճաշի համար կեռասի ոռոս առեր էր պէպէքի շուկայէն, և վարժարան վերադարձած ժամանակ այս ոճրագործութեան զոհ եղեր էր։ Բերայի կառավարիչ Պահրի պէյ և Պէշիկթաշի ոստիկանութեան դըլուխ Հասան փաշան՝ ոստիկանութեան նախարարին հրամանաւ սճրին դործուած տեղը դնացին, և խուզարկութիւն ընելով երկու սճրագործները դտան պարտէզի մը մէջ պահուըտած և Պէշիկթաշ զրկեցին։

——

Սէմաֆօր լրագիրը քանի մ'օրէ 'ի վեր ազդ մը կը հրատարակէ ծանուցանող թէ շաբաթ օրն յիշեալ լրագրին դործակալութեան պաշտօնեայներէն մին՝ Մավրօքէֆալոս Բլութօ անուն երիտասարդ մը՝ Օսմանեան Պանքայէն առնուելիք դումար մ'ստանալու զրկուելով, զընացեր ստակն առեր է ժամ 7 ին միջոցներն, և Պանքայէն դուրս ելնելով, այլ ևս չէ տեսնուեր։ Սէմաֆօռ՝ յիշեալ երիտասարդին վրայ նկարագրական տեղեկութիւններ տալով՝ կը ծանուցանէ թէ ան որ զայն դտնելու նպաստող տեղեկութիւններ տայ յիշեալ լրագրին անօրէնութեան, վարձ պիտի ստանայ։

——

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Քանի մ'օրէ 'ի վեր Հայոց ազգին դէմ հակառակութեան ոգւով հնարուած զրոյցներ Ազգ. Պատրիարքարանը կը զրպարտեն այնպէս ինն ցուցնելով թէ Հայաստանի արդի սովն և հարստահարութեանց վրայ Պատրիարքարանի կողմէ մատուցեալ դաւառական հանրագրութիւնք հեռագիրք և զանազան տեղեկութիւնք որպէս թէ նոյն իսկ Պատրիարքարանի կողմէ յերիւրեալ լինին, Հայաստանի վիճակը ցաւալի հանգամանաց մէջ ներկայացնելու նպատակաւ։

Ազգ. Պատրիարքարանը ներկայ պաշտօնական յայտարարութեամբ՝ բացարձակապէս կը հերքէ այս զրոյցներն՝ իբր արդիւնք չարամտութեան ոգւոյ, և կը պնդէ թէ Հայաստանի տխուր վիճակին վրայ հասած տեղեկութիւնք գիտակցաբար կը պատասխանեն ըստ ամենայնի իրողութեանց ստուգութեանն, որ աշխարհի առջև անժխտելի կերպով վկայեալ է նաև Պատրիարքարանէս անկախ ուրիշ պաշտօնական աղբիւրներէ։

9 յունիս 1880 (ԿԷԼ)

——

. . . խմբագիր.

Յունաց Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր յաւուր ասնի հրաշափառ Հաւիրարձման Տեառն մերոյ, Սուրբ ազգի երեւելիներէն մէկ քանի անձանց հետ Ազգ. Հիւանդանոցիս առաջև այցելութեան առթիւ խոստացած երկու հարիւր Օսմ. ոսկի նուէրն, այս անգամ Ազգ. Պատրիարքարանի միջոցաւ առացաւ Հոգաբարձութիւնս, որոյ համար իր փութամբ հրապարակաւ նորին Բարձր. սրբազնութեան մատուցանել մեր խորին շնորհակալիքը։

Մնամք յարգանօք

'ի դիմաց Հիւ. Հոգա.

Ալենադիր Ալենապետ

Տէրեան Կէ–Գ–շէրեան Մէ–ալէ–Ցակ–բեան

1880 Յունիս 11

Գրասեն. Հիւ.

Մեծ Նոր խան

ՎԻՊԱԿ

Մասիսի երէկուան թուով Տընտեսական յօդուածին մէջ՝ «Քանի մը պոչ յառաջ կաղմուած տնտեսական միութիւն» ըսուած է փոխանակ «քանի մ' ամիս առաջ» ըսելու։

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Դեսպանաց համիտոտ ծանուցագրին առաջին կէտին պատասխանը երեկուան թուով հրատարակեցինք։ Բ. Դուռը ներողութիւն կը խնդրէ նախ առաջին կէտին պատասխանելու, որ Հելլենական խնդրոյն կը վերաբերի, և այս կէտին սահմանափակութիւն կուտայ, վասն զի սերութիւնք յունիսի 16ին դեսպանախորհուրդ պիտի գումարէին ի Պերլին, մինչդեռ Բ. Դրան պատասխանն յունիսի 14ին, այսինքն դեսպանախորհրդէն երկու օր առաջ դրուած է։

Բ. Դուռը Սալիսպուրի Մարքիզին առաջարկած յանձնախմբին նկատմամբ ծանր առարկութիւններ ըրած էր, և ասոր համար վերջնական պատասխան մը տուած չէր, յուսալով որ իր առարկութիւնները նկատողութեան կ'առնուին։

Բայց, ինչպէս յայտնի է, Անդրկովկասեան ուրիշ սերութիւնք Բ. Դրան լռութիւնը մերժում համարեցին, յորմէ կը հետևի թէ վերոյիշեալ առարկութիւնք և դիտողութիւնք ի նկատ առնուած չեն։ Բ. Դուռը սերութիւններէն պատասխանի կը սպասէր թէ արդեօք իր դիտողութիւնք ի նկատ առնուա՞ծ են. իսկ սերութիւնք Բ. Դրան լռութենէն կը դանդատէին։ Աւելի բացորոշ խօսելով, Բ. Դուռն իրաւամբ այս դանդատն եւրոպայի վրայ կը դարձնէ։

Եթէ Օսմանեան կառավարութիւնը չէ կրցած Յունաստանի հետ համաձայնիլ, պատճառն այս վերջնոյն պահանջումներն եղած են, բայց Թուրքիա Պէրլինի դաշնագրին 24 յօդուածին տրամադրած միջնորդութեան բաղձացած է, որոյ եղանակն հարկաւ սերութիւնները պիտի որոշէն։ Բ. Դուռն առաջարկեալ դեսպանախորհրդին դէմ առարկութիւն չունէր, եթէ դեսպանաց ծանուցագիրը չպարունակէր այնպիսի տեղեկութիւններ, որք գոգցես կը ծանուցանեն թէ սերութեանց երեսփոխանները միջնորդութեան մը դաղափարին և բնութեան հետ անհամաձայնելի որոշումներ պիտի տան։ Բ. Դուռն այս կերպիւ կը բողոքէ դեսպանախորհրդին դէմ, որոյ որոշումները "միջնորդութեան հետ անհամաձայն" կը կարծէ։ Ըստ իրեն, սերութիւնք միջնորդելու համար պէտք էր սահմանաց ուղղութեան ծրագիր մը քննէին, և զայն երկու սերութեանց յանձնարարէին, մանաւանդ Օսմանեան կառավարութեան հետ բանակցելով, որ զոհողութիւններ պիտի ընէ։ Եթէ սերութեանց միտքը հաշտարար դրծողութիւն մը պատրաստել է՝ հողին սեր եղող պետութեան ազատ հաւանութիւնն ստանալու պայմանաւ, կայսերական կառավարութիւնը վստահ լինելով որ իւր անկախութիւնը պիտի յարգուի, միջնորդ սերութեանց առաջարկութիւններուն պիտի պատասխանէ։ Իսկ Եպիրոս և Թեսալիա գրկուելիք յանձնախումբն՝ ըստ Բ. Դրան՝ ուրիշ պաշտօն չկրնար ունենալ, բայց եթէ սերութեանց որոշած և Օսմանեան կառավարութենէն ընդունուած դիծ մը տեղւոյն վրայ դրծադրութիւնը։

Կայսերական կառավարութեան այս պատասխանին եղրակացութիւնն է թէ իւր անկախութեան համաձայն և իւր ազատ հաւանութեամբ սահմանեալ դիծ մը միայն կ'ընդունի, իսկ եթէ տակէ դուրս դիծ մը սահմանուի, անոր դէմ իւր բողոքը կը վերապահէ։

Կ'ըսուի թէ Բ. Դուռը կ'առաջարկէ թողուլ դիծ մը, որ Վլորոի վրայի կողմէն կ'երթայ մինչև Արտայի կողմերը, Եանեան Թուրքիոյ հողին մէջ թողով։ Հիմնապէս խնդիրը Եանեայի վրայ է։ Հելլէնք կուզեն զայն առնուլ իրը Հելլենական քաղաք մը, վասն զի բնակչաց ամենամեծ մասն Յոյն է, և Յունական ուսանց և դրականութեան վառարան մը։ Դաղղիոյ նախորդ արտաքին գործոց նախարար Պ. Վալենկիան առաջարկած էր Եանեան Յունաստանի տալ, տակաւին Անդ զիրոյ պահպանողական նախարարութիւնը Կիպրոսի կղզին առնէ յետոյ չէր ուզած Դաղղիոյ առաջարկութեանց ազդու օժանդակութիւն տալ, թէպէտև վերջին պատերազմին ժամանակ Դաղղիոյ հետ ի միասին խոստացած էր Յունաստանի, որ եթէ խաղաղասէր և իմաստուն ընթացք մը բռնէ, իւր վարձքը պիտի առնու։

Բայց Անդ զիրոյ նախարարութիւնը վախուեցաւ։ Լոնտրայի մէջ ոչ ևս Պիքոնսֆիլտ և Սալիսպուրի նախարար են, այլ Պ. Կլատսթոն և Լորտ Կրանվիլ անցած են անոնց տեղ, որոց առաջինը մանաւանդ ծանօթ է Հելլենասիրութեամբ։ Կ. Պոլսոյ մէջ ոչ ևս Սըր Լէյարտ դեսպան է, այլ Պ. Կոշէն։ Նշանակութեան արժանի է, որ անցեալ չորեքշաբթի օրն Յունաստանի թագաւորին Լոնտրայի քաղաքացիութեան իրաւունք տրուեցաւ Կիլդհոլլի՝ այսինքն քաղաքապետական պալատին մէջ մեծ հանդիսիւ մը։ Դէորդ թագաւորն Անդ զիրոյ համակրութեան համար շնորհակալութիւն յայտնեց, և Պ. Կլատսթոն պատասխանելով ըսաւ թէ համայն սիրերը պարտաւոր է Հելլենաց նախահայրերուն. թէ ներկայ Հելլէնք արժանի են իրենց նախնեաց բարձը համբաւին, և իրենց ապագայն ոչինչ նուազ փառաւոր պիտի լինի քան իրենց անցեալն։

Ասոնք կրնան բանաստեղծութեան և եռանդոտ երևակայութեան զեղումներ լինիլ, բայց անժխտելի է որ այս վայրկենիս այս զեղումներն աշխարհավարութեան վրայ կը տիրեն։ Թուրքիա Եւրոպական համակրութիւնն իւր կողմը դարձնելու համար բարենորոգմանց, միշտ բարենորոգմանց և դարձեալ բարենորոգմանց իրական և անկեղծ դրծադրութեան պէտք ունի, և ասոր պակսութեան պատճառաւ է որ այսօր Եւրոպա անհամակիր եղած է իրեն։

ՏՕՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

ԵՒ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԵՒ ՅՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՑ

Ռուսական կոլոս լրագիրը ոյն մակագրով նամակ մը հրատարակած է Կ. Պոլսէն գրուած, որոյ մէջ Թղթակիցը մեր Ազգ. Սահմանադրութեան տարեդարձին և Հայոց ու Յունաց Պատրիարքներուն տեսակցութեան պատմութիւնն ընելով՝ խիստ համակրական կարծիքներ կը յայտնէ մեր ազգին վրայ։

Անհաւասիկ յիշեալ նամակին կարևոր մասերն։

"Այս ազգային տօնն, որ միշտ չահագրաւ է առ ինքն ձգած մեծ բազմութեամբ և հայրենասիրական ցոյցերով՝ որոց առիթ է, այս տարի մասնաւոր կարևորութիւն մ'ըստացած էր ժամանակիս քաղաքական պարագաներէն։ Տերութեանց միջամտութիւնն արդարև վստահութիւն ազդեց Հայոց հասարակութեան, և այժմ այդ ազգը լաւագոյն ապագայի մը հաւատքն ունի։

"Յայտնի է որ 1856ի խաղաղութեան՝ սերութեան ոչ-Մահմեդական ազգութեանց արտօնութիւն կուտար իրենց ներքին գործոց վարչութեան համար կազմական կանոնագրութիւններ շինելու։ Ահա այն խաղաղութեան հիմնայունն է Հայոց Սահմանադրութեան սկզբնակէտն։ 1860 ին Հայոց հասարակութիւնն հրատարակեց զայն առաջին անգամ։ Տրամադրութիւնները նշանաւոր են իրենց ազատամիտ ոգւովն և համեմատութեամբն, որ կրնայ շատ օրէնսդրաց իրրև տիպար ծառայել, և որ իւր ամբողջութեամբ ճշմարիտ երեսփոխանական կառավարութիւն մը կը կազմէ։ Հայը մեծ մասամբ անոր կը պարտին իրենց համամտութիւնը, իրենց յառաջդիմութիւնն և իրենց ապահովութիւնը Կ. Պոլսոյ մէջ։"

Կայսրի թղթակիցն Եէսի Գուլէի դաշտին նկարագիրն ընելէ յետոյ կըսէ.

"Այս դաշտին մէջ է որ Եէսի—Գուլէի Հայոց Հիւանդանոցը կանգնած է, ընդարձակ շէնք մը հիմնեալ 1830ին իրենց կրօնակիցներուն մեկէն՝ պէղճեան Գաղաղ Արթինէն, որ իւր երմոական հանճարով հրաշակաւոր եղած է Թուրքիոյ պատմութեան մէջ։ Գաղաղ Արթին՝ Մեծին Սուլթան Մահմուտի սիրելին էր։ Սա էր որ դանձային ճարտար միջոցներով 1828ին կարող եղաւ վճարել Ռուսիոյ պահանջած տուգանքը Տիպլիսի յաղթող պատերազմէն յետոյ, և այսպէս Սուլթանը կրցաւ իւր երկիրն ազատել օտարին գրաւման ծանր բեռէն....

"Երբոր Սիմանպուլի մէջէն անցնելով հանդիսավայրը կ'երթայի, երդերակատակ դէպք մը քիչ մնաց որ պիտի արդելուր։ Ադ-Սէրայ կոչուած իսլամաբնակ թաղին մէջ կառավարս՝ չուռնելով՝ փողոցին վերայ ննջող խեղճ շան ձագ մը չարչարեց կաւքին անիւներուն ներքև։ Իսկոյն մեծ իրարանցում մ'ելաւ անցորդաց մէջ, հաւաքեցան, թշնամանք, հայհոյանք, սպառնալիք տեղաց սկսան, ոստիկանութեան դիւորք վազեցին հասան։ "Շո՛ւն, կը դոչէին կառավարին, ասա ի՞նչ ըրիր"— "Լեռէն այսպէս է եղեր" պատասխանեց կառավարս։ Այս միակ խօսքէն հասկցան Մարդ արէին հաւատացեալներէն լինելն, և ազմուկը կարծես մոգական զօրութեամբ հանդարտեցաւ։ Ամբոխը ցրուեցաւ և թոյլ տուին ինձ ճանբաս շարունակել։ Եթէ կառավարս իսկամ եղած չլինէր, հոն պիտի մնայի կամ պահականոցը տարուէի։"

Թղթակիցը՝ տարեդարձի կոչունքին նկարագիրն ընելէ յետոյ կըսէ.

"Կարգն եկաւ բաժակներուն. Պատրիարքին, Սահմանադրութեան, մեծ տերութեանց և Սուլթանին համար բաժակներ առաջարկեցան։ Նշանակութեան արժանի իրողութիւն մ'է որ Հայք Սուլթանին անունն իրենց ամեն ցոյցերուն ու ասներուն կ'ընկերացնեն, և որչափ որ իրենց Ասիաբնակ եղբարց համար լաւագոյն կառավարական դրութիւն մը կը բաղձան, Օսմանեան տերութենէն քաղաքականապէս բաժնուիլ չեն ուզեր։

"Դուրսը 20000 էն աւելի Հայք կը պտըտէին ու կ'զրօսնուին։ Ընդհանուր ուրախութիւն մը կը փայլէր ամենուն դիմաց վրայ։ Ամեն դաս, ամեն ասոիճան իրար խառնուած էր։ Հարուստք և աղքատք, քահանայք և աշխարհականք, իրար կը խառնուէին, և զիրար կ'ողջագուրէին։ Վասն զի ասա կղերն՝ որչափ բարեպաշտ՝ նոյնչափ և հայրենասէր լինելով, մի և նոյն զգացմամբ կը խառնուի աշխարհականաց հետ, այն է հայրենեաց սիրով։ "Ատուած և Հայաստան" այս է Հայ քահանային քրիստոնէականն։

"Պատրիարքը, Ներսէս Սրբազան, տակաւ լինելուն պատճառաւ դժբաղդաբար իւր տունը մընալու հարկադրեալ էր։ Այս նշանաւոր բարձրատիճան եկեղեցականն, որոյ վրայ յաճախ խօսած եմ ձեզ, մեծ համակրութիւն կը վայելէ իւր ժողովրդեան մէջ։ Այժմ աւելի լաւ կը գնահատի անոր հանճարեղ քաղաքականութիւնը, որոյ փորձը առաւ Պերլինի վեհաժողովին ժամանակ, վասն զի այժմ աւելի լաւ կը հասկցուի ձեռք բերուած արդեանց կարևորութիւնը։ Ուստի նորա բացակայութիւնը ցաւ ազդեց ամենուն....

"Այս հանդէսին վրայ քիչ մ'երկար խօսելով ուզեցի դաղափար մը տալ ձեզ այս փոքր ժողովրդեան կենսաւորութեանն ու հայրենասիրութեան վրայ։ Հայոց կրած տառապանքը ղերենք չեն վերհատացուցած երբէք։ Հայք արժանի են որ Եւրոպա զբաղի իրենց վրայ և իրենց բաղդն ապահովէ։ Այսօր Եւրոպական տերութիւնք Հայոց դատն իրենց ձեռքն առած են, և Դուռն ալ տրամադիր կը թուի Եւրոպոյ ուզածը կատարելու...։

"Հետևեալ հինգշաբթի օրն Յունաց Պատրիարքն Յունական հիւանդանոցի մը հիմնադրութիւնը կընէր յեսէի դուլէ։ Ներսէս Պատրիարք սոյն արարողութեան ներկայ դանուելու դնաց և երկու Պատրիարքունք հրապարակաւ զիրարհամբուրեցին եղբայրական սիրով։ Յովակիմ Գ. յանուն իւր աղդին բաժակ առաջարկեց վասն Հայոց ազդին և վասն միաբանութեան երկուց ազդաց, "զորս իրենց դըժբաղդութիւնքն իրարու մօտեցուցին" ըսաւ։ Երկու Պատրիարքաց այս համաձայնութիւնն և երկու հասարակութեանց այս ձուլումն եռանդագին խանդարծարծեց։ Բաղաքակրթութեան համար արդասաւոր դաշնակցութեան մը նախաշաւիղն է այս՝ Օսմանեան կայսրութեան Բրիտանեայ ազդաց միջև։"

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ԻԻՆԱ

29 Մայիս 1880

... Խմբագիր.

Դաւառիս իշ-Բունար, Քիրեզ-Թեփէ և ձիլար գիւղերու Յոյն բնակիչներէն 16 տան չափ, որոց մէջ 2–3 տուն ալ Հայ կար կըսուի, տասն և հինգ օր առաջ Իւնեայի և Թերմէի միջև Ղապա-Ղում ըսուած ծովեզրէն Լազի նաւակով Ռուսատան կը փախչին դիշերանց։ Տասնցմէ 5–6 հոգի Թերմէի կառավարութենէն բռնուելով կը բանտարկուին, ու երեք օրէն կարձակուին։ Այս բանտարկուողներուն ընտանիքն ու ղոյքը արդէն նաւակ դրուած էին։

Անմիջապէս նաւակն իւր առադասաները բանալով կը մեկնի. խեղճ ժողովուրդը կուրախանայ և կը բերկրի, որպէս թէ թշուառութենէ 'ի վերկութիւն կը դիմէ, բայց այդ ուրախութիւնը քանի մը ժամ միայն կը տևէ, վասն զի աւտղակաբարոյ Լազեր խեղճ գիւղացիներն 2–3 դիշեր ծովուն վրայ ներդրէն ետքն, երբորդ դիշերը զանոնք դարձեալ մի և նոյն նաւահանդիստը—Ղապա—Ղում—դուրս կը հանեն, այր ու կին, մեծ ու փոքր, հին ու մին պատառատուն լաթերով, կամ լաւ ևս է ըսել մէյմէկ շապիկով միայն, և բոլոր ունեցածներն՝ դրամ, կարասիք, դոյք, դուար ևայլն յափշտակելով կը մեկնին։

Կըսուի նաև թէ դաղանաբարոյ Լազք այսչափով զոհ չըլլալով, կիներ ու աղջիկներ ալ կը բռնաբարեն և այլն, զի ինչ որ կը հարցուի հիմա խեղճերուն, դալ ամեն բան եղաւ, կը պատասխանեն։

Աւելորդ է հոս թշուառ դիզացոյց ներկայ յաւալի և գթութեան արժանի վիճակը նկարագրելամեն ընթերցող, ակնթարթի մը չափ միայն՝ եթէ աչքին առջև բերէ այս խժդժութիւնը, կրնայ անմիջապէս գաղափար մ'ունենալ անոնց՝ նաւակին մէջ կամ դուրսը ունեցած թշուառութեանը վրայ։ Գթութեան արժանի ըսի, վասն զի այս տարաբաղդ ժողովուրդն այժմ ոչ լաթ ունի հագնելու, ոչ կարպետ մը, խոտիր մը դէթ անկողնոյ տեղ դործածելու, և ոչ դդալ մը կամ պնակ մը, և ոչ իսկ երկրագործութեան ամենախստրիկ դործիք մը մնացած է ձեռքը, թէ և այսուհետև այս տարուան համար պէտք ալ չունի, զի ցանելու ժամանակն անցած է ալ։

Այս դէպքը պատահելէն մէկ օր վերջն (անցեալ շաբթու) անմիջապէս լսուեցաւ հոս. բայց անհաւատալի թուելով մեզ, ստուգութեանն ըսպասեցինք, և արդ ստուգուած իրողութիւն մ'է։

Նախընթաց շաբաթի օրը (քաղաքիս պաղարի օրն է) հոցագործ Մըկըրիչ Զաֆուչեան՝ ըստ սովորութեան Թուրք կնկան մը հաց կուտայ Դարբլար պաղարին, ուր կիներ միայն առուտուր կընեն, տասանորդով ծախելու համար. կինը ծախուած հացին տակը երեկոյեան դէմ կը բերէ. Մկրտիչ տեսնելով որ 6 1/2 դրչ պակաս է, և թէ կնոջ տասանորդը 5 դրչ կընէ, ևս 60 փարան տուժեմ, դու ալ քու տասանորդդ 5 դրչ կընէ, կըսէ. կինը առանց պատասխանելու լալ կ'սկսի. նոյն միջոցին հոն դտնուող չորս Չէրքէզներ, այս կնոջ տակը ինչո՞ւ չեն տարբերելով խանութին վրայ կելլեն ու Մկրտչին վրայ յարձակելով՝ վիզէն կը սեղմեն ու կը ծեծեն, 3—4 օր հիւանդ կը մնայ, բոլոր կը բառնայ կառավարութեան, բայց ի՞նչ շահ, վասն զի մինչև այսօր տեղի ունեցած ամենափոքրիկ անկարգութեանց՝ անգամ դպրուին ու պատժուիլը տեսնուած չէ։ Հոս կառավարութեան անունը միայն կայ։ այս երկայն օրերու մէջ հազիւ թէ 3—4 ժամ դործի նայող կայ, և այն ի՞նչ դործ, թերևս օր անցուելու և դբօսնելու համար։ Քաղաքիս կառավարչին (Դայմագամին) համար չատ բերաններ դոհունակութիւն կը ցուցընեն, իւր արդարասիրութեանն ու բարեսրտութեանը համար, բայց իրեն համամիտներ պակսելուն, և թէ իր շուրջը իրմէ աւելի ազդեցութեան տէր անձինք դտնուելուն, ինք անկարող եղած է դործելուստի հրաժարելու մտադիր է կըսուի։

Ազդ. լուրեր հաղորդելու համար քանի մ'օր ալ սպասելու պէտք ունիմ։

* * *

ԵՒԴՈԿԻԱ

17 Մայիս 1880

Առաջնորդի ընտրութեան մասին հարկ եղած հրահանգն ու ցուցակը Պատրիարքարանէն ստացած լինելով, տեղւոյս Գաւառ. ժողովը կատարեց երէկ նոր Առաջնորդի ընտրութիւնը։

Մի քանի երեսփոխաններ՝ չդիտեմ ինչ հրապուրիչ պատճառներով՝ ուզեցին յետաձդել այս ընտրութիւնը և Ազգը տակաւին ժամանակ մը անիշխանութեան մէջ թողուլ՝ պղտոր ջրի մէջ ձուկ որսալու համար թերևս. սակայն Սրբազան Լիֆէնթի, Եւդոկիոյ այդ անզուգական բարերարը՝ որ կարծես նախախնամութեան այս քաղաքի ընծայած մի շնորհալից պարդևն է, ինչպէս ամեն պարագայներու մէջ, նոյնպէս և այս առթիւ իր արամարան լեզուով և սահմանադրական սոսով Դաւառեան։ Ասլանեան, Զարիդունեան, Հէքիմեան, Ֆէրմանեան, Սերվիրեան, Զաթարեան էֆէնտիներու համախոհ դործակցութեամբ կարկեցաւ ամենու բերանը։ և այսպէս կատարուեցաւ բուէարկութիւնը։

Քուէհամարը լինելն ետք, Ասանապետը, Ազբատեան Պօղոս էֆէնտի՝ որոյ այս առթիւ բռնած ընթացքը գովասանքէ արժանի է, հրատարակեց քուէից բացարձակ առաւելութեամբ ընտրեալ, Գեր. Վահան վարդապետ (Տ. Մինասեան) Առաջնորդ Եւդոկիոյ։

Այժմ Եւդոկիոյ Հայ հասարակութիւնը անհամբեր իւր նոր Առաջնորդին դալստեան կսպասէ։

Յառաջդիմական երիտասարդութիւնը շնորհաւորեց իւր ընտրութիւնը և կը յուսայ՝ աջակցելով իւր Հոր ջանից՝ ընդհուպ բարելաւել Եւդոկիոյ Ազդ. և Ուսումն. կեանքը, հանդիսացուցանել իւր հայրենիքը մի Երշնկա և իւր Առաջնորդը մի Հմայեակ։

Նոյն օրը կատարուեցաւ Վարդուհեան վարժարանի վերսանկայ քննութիւնը։ Սանուհիք բուսական յառաջդիմած էին Հայերէն լեզուի, Ազգ. Պատմութեան, Առողջապահութեան, Թուաբանութեան, Սեղնագործութեան, Կարանի և այլ դասերու մէջ։ Այս վերջին դասերը կառանդեն ղեղրոցիս խնամակալուհիներ, Աղնուափայլ Տիկնայք Վասվա Արզարեան, Վարդանոյշ Փորթուգալեան։ և Հանեստափայլ օրիորդ Փորթուգալեան։ Ա. մըցանակն առին օրիորդք Արուսեակ Աբդարեան, Արմենուհի (Բերուզիկ) Դաւիթեան և Փառանձեմ Տէր Վրիշեան։ Ղեղրոցի Մեծ. Տեսուչ Տիդրան էֆէնտիի տարած ջանքերը գովեստից արժանի են։

Խաչխաչեան՝ կ'երեւի դեռ չէ յաղեցած իր վրէժխնդրութենէն. վերջերս բանտել տուաւ մի եռանդոտ պատանի Պ. Սահփան Նուռան ևս, զոր կը կարծէ դինք գանակոծող. դատարանը՝ մանաւանդ Մ. Աւետիս Աղա Ասլանեան, թերևս Մասիսի մէջ իրեն նկատմամբ դրուածէն դայրացած, 45 օր բանտարկութեան դատապարտել տուաւ յիշեալ պատանին։

Ցեռաղիմականք արդիւլով խափանեցին վերջերս մի չքեղ երեկոյթ, զոր թատերական Անձնուէր խումբը կուտար ի նպաստ Հայաստանի սովելոց։

ՀՐԱՉԵԱՑ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Աշխարհապատում լեզուին՝ տակաւին տակաւ կանոնաւորումն ու զբաղաւելն նման քերականապէս լուծելի մի կոկեալ վիճակի վերածումն 'ի փաղուց անտի մեր դպրատոր փափաքանաց առարկայ լինելով, յայսմ մասին 'ի լոյս բերուած ամեն դրական ձեռնարկներն համակրաբար կ'աղջանեցինք։ սակայն զայս ընթեռնլով՝ յաւ 'ի սիրտ կը տեսնէինք որ նոքա մեր փափաքին դըժբաղդաբար չպատասխանելէ դառ՝ բաւական և դրաբարին խոտորելով և մինչև իսկ հայրենի հիմնաւոր կազմուածոց ու կերպարանաց այլափոխեալ հակապատկերը կը ներկայէին։ արդարև ոչ նուազ ցաւալի են այն օրինակ ձեռնարկութիւնք, որք փոխանակ աշխարհաբարն օրինաւորութեան վերածելով ազգին փափաքը պատկերու, կորի և անկարգութեան մէջ ձգելու կը նկրտին, չգիտեմք ինչ ճաշակաւոր և կանոնաւոր սկզբմամբ։

Վերջին պատերազմին սկսելէն յետոյ՝ դիպուածով վ.Օշեանի «Աւերակք» անուն գիրքն անցաւ մեր ձեռքն, որոյ ընթերցմամբ՝ Թուրքիոյ ներկայ վիճակին մեծաւ մասամբ պատասխանող մի չարադոյժ մարդաբէութիւն նշմարեցինք անդանօր։

Հեղինակն ասի մի դարու չափ յառաջ դէպի Սուրիոյ կողմն ուղեւորելով՝ տեղային աւերակաց ու ամայութեանց տեսութեամբ ընդհանուր Թուրքիոյ անկման բուն իսկ պատճառները կը նախատեսէ, զոր նոյն իսկ մարդկանց մտաց ու սրտից մէջ կը դտնէ, որք են բարուց ապականութիւն և սրա հետևանք բարոյականի նուազում, մտային սառնութիւն, միմեանց դէմհակակրութիւն և մանաւանդ չար նախանձ, որոյ հետևանք երկակողման համանդամայն վնասում, և այս ամեն չարեաց առիթ հաւատոց պակասութիւն, սրով և եռանդոց չիջում, երկչոտութիւն, յուսահատութիւն, և ընդհանուր թշուառութիւն (գժբաղդաբար ամենքն ևս կատարեալ իրողութիւնք են մեր մէջ)։

Սոցա իրք միակ դարման՝ ըստ բնական օրինաց՝ հարկ անհրաժեշտ է որ ժողովուրդն իւր յառաջագոյն բնաւորութեանցմէ՝ իբր ամենի դազանացմէ խորշելով՝ առաքինաբար կոխէ ու ճնշէ իւր վատ կիրքն և ընդմիշտ բարւոյն ու փոխմին հետևի, մոտաց ու սրտի կրթութիւն առնուու փափաքի, մեծահոգի ու վեհանձ լինի, բայց ոչ մեծամիտ ու ամբարտաւան, միով բանիւ՝ լիովին հաւատք ու եռանդ ունենայ, առանց որոյ անկարելի է որ մարդս կարենայ յաւատալ և ապրիլ, և եթէ ապրի իսկ՝ չուառօրէն ու լքեալ։

Այսօր թո՞ղ ժողովուրդն այլափոխէ իւր ընթացքն ու թո՞ղ յաղթէ իւր կրից, վարիւ կը լինի յաջողակ, բարեբաղդ ու երջանիկ։ շատ փոքր ըրինք մինչև ցայդ մեր վատ կրից հետևմամբ, ու եղանք նուաստ և ստորին մինչև հատանք այն վիճակիս։ մի փոքր ևս ընենք փութապէս առ վսեմն ու բարին, մաքրե՛մք մեր սիրտն ու հոգին, և տեսնեմք թէ մինչև ո՛ւր բարձրացած եմք ստուգիւ (տարբերութիւնն յայժ մեծ է, անդնդէն մինչև յերկինս կ'անջրպետէ)։ առանց այն փոխումն՝ երջանկութեան յաջողութեան և անասնական վիճակէ 'ի մարդկութիւն փոխանցման ակնկալելն յիմարութիւն է ճշդապէս։

Դառնամք մեր նպատակին։ Այն գիրքն ընթեռնլով՝ մերթ առ մերթ մեր ներկայ կացութեան պատասխանող իւր ճշգրիտ պարունակութեամբ իրք հրահանգիչ, մտադրեցինք զայս ի Հայ փոխելով՝ ժողովրդեան ներկայել։ միանգամայն այն միջոցաւ արդի անորոշ ու անկանոն աշխարհաբարի նկատմամբ՝ դրաբարին նման մի կանոնաւոր ու կրթեալ լեզուի տիպար ներկայելով՝ Հայ ժողովրդեան մի փոքր ծառայութիւն մատուցանել, և կը յուսամք որ թէ՛ մեր և թէ՛ իւր նպատակին նուիրականութիւնը ներկառելով՝ դործոյս մէջ անուշադրութեամբ սպրդեալ թերութեանց ներողամիտ կը լինի։

1 Նոյ. 1879 Թորոս Տէր-Գրիգորեան

ՀԱՐՑՈՒՄ

ԻՎԵՐԱՑ ԴՈՐԾՈՑ ԵՒ ԿԵՆԱՑ Վ.ՕՇԵՅԻ

Կ'աղջանեմ զՁեզ առանձին աւերակք, նուիրական դերեզմանք և անմռունչ պարիսպք։ Ձեզմէ կը հայցեմ, առ Ձեզ կ'ուղղեմ իմ աղաչանքս։ այո՛, մինչդեռ Ձեր երեսոյթը ռամկին ակնարկաց սարհաւիրք կառնէ, իմ սիրտս Ձեր վրայ խորհրդածելու խորին ղդացմանց և բարձր մտածմանց քաղցրութիւնը կը դտնէ։ Քանի՛ օգտակար խրատներ, ազդու և զօրաւոր խորհուրդներ չ'ընծայէք այն մարդոց, որք գիտեն Ձեզ հետ խորհրդակցիլ։ դուք էք որ, երբ բոլոր աշխարհ նուաճեալ՝ կը լռէր բռնաւորաց առջև, կը հաչակէիք արդէն այն ճշմարտութիւններն՝ որք նոցա տուելի են, և թագաւորաց դիւակներն յետին դերեւոյն դիակին հետ զուդելով՝ հաւատարութեան սուրբ կրօնը կը հաստատէիք։ Ձեր չրջապատին մէջ է որ ազատութեան իրք մենաւոր սիրոյ՝ տեսայ իւր ոդին, ոչ իրք այն զոր մի անմիտ ռամիկ կը նկարէ՝ զինեալ չահիւք և դաշունիւք, այլ արդարութեան փառաւոր կերպարանօք, իւր ձեռաց մէջ բռնած այն նուիրական կշիռն, որովմահկանացուաց դործք կը կշռուին յաւիտենականութեան դրանց մէջ։

Ո՜ դերեզմանք, քանի՛ առաքինութիւններ չամփոփէք Ձեր մէջ։ դուք էք որ կը զարհուրեք բընաւորները։ դուք կը թաւնաւորեք մի դազանի երկիւղիւ՝ իրենց ամբարիշտ վայելքը։ նոքա խոյս կուտան Ձեր անփոփոխ երեսոյթէն, և վատ անձինք Ձենէ հեռի՝ հպարտօրէն կը պարծին իւրեանց ապարանից չքեղութեամբ։ Դուք կը պատժէք բռնաւոր հարստահարիչը։ դուք ժլատ զրկիչին ոսկին կը կորդէք, որով ի նմանէ զրկեալ աբկարին վրէժը կ'առնուք։ դուք ազգասէր կրօնաւորն կը փոխանակէք՝ հարսանի պերճանքն անձկութեամբ թառամեցնելով։ դուք թըշուառը կ'ոգեւորէք, մի վերջին պաշտպան ընծայելով նմա։ վերջապէս դուք մարդոյս հոգւոյն՝ զօրութեան և զգայնութեան այն ուղիղ հաւատարակշիռն կուտայք, որ կենաց իմաստութիւնն ու գիտութիւնը կը կազմէ։ Խոհուն մարդը մտածելով որ ամեն բան ձեզ վերադարձնել հարկ է, ընդունայն մեծութեանցմէ և անօգուտ հարստութեանցմէ կը հրաժարի և արդարութեան սահմանաց մէջ կը պահէ իւր սիրտն։ այլ տակաւին իւր ապարէշն հայթայթելու համար՝ իւր կենաց վայրկեանները դործածելու և իւրեան չնորհեալ բարեացմէ օգուտ քաղելու պարտաւորեալ է։ Այսպէս ահա դուք անենչանաց բուռն յուզման վրայ մի փոքրիկ սանձ կը դնէք։ մարդոյս միտքը վրդովող հաճոյից ջերմագին եռանդը կը հանդարտէք։ կրից տաղտուկ յուզմանցմէ մարդոյս ոգին կանդրէք։ մարդկային ընկերութիւնը առաւաղեցնող անարդ շահիցմէ զայն դէպ ի վեր կը բարձրացնէք։ որով մարդոյս միտքը ձեր դաղափանցմէ՝ ժողովրդոց և ժամանակաց տեսարանն 'ի նկատի առնելով՝ մի միայն բարձր փափաքանաց կը նկրտի և առաքինի փառաց դաղափարօք կը հաստատուի։ Ո՜հ, ե՞րբ արդեօք կենաց երազը պիտի լրանայ, ի՞նչի պիտի ծառայեն իւր այնքան յուզմունքն՝ եթէ օգտակարութեան հետքը չթողուն իրենց եռեւէն։

Ո՜ աւերակք, դէպի Ձեզ պիտի վերադառնամ Ձենէ խրատ առնելու։ Ձեր միայնութեանց անդորրութեան մէջ պիտի վերահասատատուիմ, և անդանօր սրտաճմլիկ կրից տեսարանէն հեռի՝ յիշատակաւոր մարդկանց պիտի հանդիպիմ ու իւրեանց երջանկութեան պիտի հետևիմ, ըստ սրտի իմ նպատակս զայն փաւթայնելու դաղափարէն բաղկացեալ է։

ԱՒԵՐԱԿՔ

ԿԱՄ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՔ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆՑ ՑԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆՑ ՆԿԱՏՄԱՄԲ

ԴԼՈՒԽ Ա.

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Ի թագաւորութեան մեռատաներորդ տարւոյն Ապա-իւլ-Համիսի որդւոյ Ահմէտի, կայսեր Թուրքաց, յորժամ Ռուսք յաղթանակ տանելով՝ սիրատեսին և դէպի Կ. Պոլիս տանող ծովափանց վրայ իւրեանց դրօշակները պարզեցին, Օսմանեանց կայսրութեան մէջ կը ճանապարհորդէի և այն դաւառաց մէջ կը շրջագայէի, ուր ժամանակաւ Եպիպատոսի և Սուրիոյ թագաւորութիւնք կանգուն էին։

Բոլոր իմ ուշադրութիւնս ընկերական վիճակին մէջ՝ մարդկանց երջանկութեան առիթ եղող տարակայից նուիրելով՝ քաղաքաց մէջ կը մտնէի և իւրեանց բնակչաց բարուց կը տեղեկանայի։ կը թափանցէի պալատանց մէջ և կառավարչաց ընթացքը կը դիտէի, գիւղերէց մէջ կ'առանձնանայի և հողագործաց կացութիւնը կը քննէի, և ամեն ուրեք աւագակութիւն և աւարառութիւն, բռնաւորութիւն, և թշուառութիւն միայն տեսնելով՝ իմ սիրտս տրտմութեամբ և ցաւմամբ կը լենար։

Ամեն օր ճանապարհիս վրայ՝ լքեալ դաշտեր, ամայի գիւղեր, և աւերակ քաղաքներ կը դտնէի։ շատ անդամ հնօրեայ յիշատակարանաց, տաճարաց, պալատանց, ամրոցաց, բեկորից, սեռանց, ջրմուղից և շիրմաց կը հանդիպէի։ և այն տեսարանը դէպի անցեալ ժամանակաց խորհրդածութեան առաջնորդելով իմ միտքս՝ ծանր և խորին ղդացմամբ լցոյց իմ սիրտս։

Որոնցմէ եղերաց վրայ դտնուած հէմն քաղաքն հասայ, որ անապատին մէջ դտնուած բարձր քաղաքին մերձ լինելով՝ որոշեցի ևս անձամբ դիտել իւր այնքան հռչակեալ յիշատակարաններն և չոր անապատից մէջ երեք օր քաղելէն յետոյ, քարայրիցմէ և դերեզմանացմէ լցեալ մի հովիտ անցնելով՝ մինչ անտէ դաւառ երթնելու վրայ էի, դաշտավայրին մէջ աւերակաց յոյժ դարմանալի տեսարանը նշմարեցի։ ոտ՝ հոյակապ սեռնց մի անթիւ բազմութիւն կը կազմէր, որք իւրեանց կանգուն երեսութիւնք մեր պարանոցաց ծառուզաց պէս՝ զուդընթաց կարդաւ մինչ 'ի կորուստ հայեցուածոց կը տարածուէին։ Այն սեռանց միջև հոյակապ կերտուածք կային, որք մասամբ ամրոցք և մասամբ կիսաւեր վիճակի մէջ կը դտնուէին։ Ամեն դեսուին այսպիսի բեկորք, դրուագք, խոյակք, սեռան բեռնք, դարաւանդք և մոյթք լցեալ էր, որք ամենքն ևս ոսկեայ մարմարիոնէ և ընտիր աշխատութեամբ շինուած էին։ Այն աւերակաց մէջ երեք քառորդի չափ շրջագայելէ յետոյ՝ ընդարձակ շինուց մի շրջապատի մէջ մտայ, ուր ժամանակաւ արեւմտեան մի տաճար կը դտնուէր։ անդ խեղճ Աբար դիւղացւոյ քով հիւրընկալեցայ, որ նոյն իսկ տաճարին դաւթին վրայ հաստատած էին իւրեանց հիւղակներն։ որոշեցի մի քանի օր մնալ անդ՝ այնքան դործոց դեղեցկութիւնը մանրամասնօրէն դիտելու համար։

Ամեն օր կ'ելնէի դաշտավայրը ծածկող յիշատակարանացմէ մին կը մտնէի։ և մի երեկոյ՝ խորհրդածութեամբ զբաղեալ մնաց մինչև դերեզմանաց հովիտն յառաջանալով՝ զայն շրջապատող բարձանց վրայ ելայ, ուստի՝ մարդոյս աչքն աւերակաց ամբողջութիւնն և անապատին անհաւանութիւնը միանգամայն կը տեսնէ։ Արևը դեռ նոր ներեւութացած էր, մի կարմրադոյն պատան Սուրիոյ լերանց հեռաւոր հորիզոնին վրայ իւր ստուերը կը ցուցնէր տակաւին, ամբողջ լուսնին յարևելս մի կապտադոյն յատակի վրայ բարձրացած՝ Եփրատայ տափարակ ափանց վրայ կը ծածանէր։ երկինքն էր յատակ և օրն հանդարտ ու պայծառ։ դեռ օրուան լոյսն աղջամղջից սոսկումը կամ.քեր։ դիշերային զովութիւնը կիզեալ երկրիս ջերմութիւնը կը մարէր։ հովիւք արդէն իւրեանց ուղտերն ևս քաշած էին։ մարդոյս աչքը միակերպ և դորշադոյն դաշտավայրին վրայ ոչ ևս նշմարէր ամենևին մի շարժում։ մի ընդարձակ լռութիւն կը տիրէր անապատին վրայ, և միմիայն երկար անջրպետաւք դիշերային մի քանի թռչնոց և մի քանի չնադայլից տխրաձիգ դոչիւնք կը լսուէին։

Տակաւ առ տակաւ մութը կը կոխէր, և արդէն երեկոյեան աղօտ լուսոյն մէջ՝ սեռանց և սրմոց սպիտակ ուրուականներն հաղիւ հաղ կը նշմարեի։ ։ ։ Այն միայնակ տեղիք, և սոյն խաղաղ երեկոյ, ու սոյն չքեղ տեսարանն մի կրօնական տմիտիում տպաւորեցին իմ մտացս մէջ։ Մի մեծ ու ամայի քաղաքի երեսոյթն՝ անցեալ ժամանակաց յիշատակն և ներկայ վիճակիս համեմատումը՝ բոլորովին բարձրը մտածմանց մէջ դեղուցին իմ սիրտս։ Մի սեռն կսճեղ վրայ նըստայ, և անդ արմուկին 'ի ծունդս և դլուխս 'ի ձեռս, մերթ իմ աչքս անապատին նուիրած և մերթ տըխուր աւերակաց դարձուցած՝ մի խորին երազի մէջ ուղեցայ։

(Շարունակելի)

ՍՈՎ

Սովելոց կեդր. Ցանձնաժողովին հետեւեալ հեռագիրները ղրկած է մեզ 'ի հրատարակութիւն։

Վան 1880 Յունիս 5 (Ալաֆրանկա)

Ջիֆթի էօրիւղիւնիւ 490 տաէտէ իպլաղ իտուլ՝ էմրինիզ իւզրէ թէվզի իտերիզ։ դօմիսիօնումուզա եէթիշուլ քաղզ օլունան 276 1/2 քիլե Սիմանգուլ տարբլարը մաղզութ քէֆալեթ մէ սենէատթէլ քեամիլեն քէօյլերե թէվզի իտուլ էքտիրմէք։ բաթաթէսին մէվսիմի կէչմիշ օլսուզունան՝ մէվսիմի կէչմէյէն մահալլէրտան էքտիրմէկէ չալըշըյորուզ։ Պուլանըքտան մուպայտա պուլյուլան զահրէլէրին Վանտա սէվքի իչիւն ալեր մահ եվվել կէօնտէրմիշ 'օլտուզումուզ մէմուրլարան պաշդա իւչ կիւն մուդատէմմանսուսէն եէնի մէմուրլար տալի կէօնտերմէք։ Քէօյլերտէքի քահթզէտէկեան կիւն պէ կիւն արթմանքտան՝ կիւզ զըրատթը ումումէն էվատթ տէրկճէտէ տիր։

Քահթզէտէկեան Քօմիսիոն

ըէյիսի

Խրլիդան

Պիթլիս 1880 Մայիս 29 (Բուսի)

Պիթլիս քահթզէտէկեանը իչիւն 150 լիրայ թարափընըզտան, 400 լիրայ տա Պանքայի օսմանիէտէն պիլ վիրուա թէվզի օլունաք խոէ տէ, քահթզէտէկեանէր քիւլիյէթլի օլտուզընտան օն նուֆուստան պիր նուֆուսա քըրքաբ փարա խատպէթ եթմէյի կիպի՝ պուզտայըն գըյէսի տախի տլթը դրուշա չը քաբզընտան թէլեֆիյաթի զիյատէլէշմէքտէ տիր։

Կարապէտ Սալոբեան

Պիթլիս 1880 Մայիս 31 (Բուսի)

Քահթ իշթիտատ էյլէմէքտէ, քաբիսէլերիզ նէֆսի դատատատէ արթմաքտա։ քաբիսէլերտէն պինէրճէ օթ իւզերինէ էվքաթկիւզար խէն ֆըքարտար չօղուք չօճըքլարըզ հեր կիւն մերհատահանէյէ միւճթէմի՝ վէ ճանե տայանմաղ սուրէթտէ թէզպուլիմ խէրիէր, պինէրճէ ճանլար դուրթարըլմաքը իչիւն հէման վէթանփէրվէր միլէթտաշլարընա աէ։

խալէթլի եաղընտա աղճէ եէթիշտիրէճէյինիզի մէմնուն խալրիզ։

Եդուարդ Դելէրի Էրճէն

Էրզրում 1880 Յունիս 16 (Պրաֆ.)

Պուլանըքտան Մայիս 29 թարիխի մէքթուպ ալընը, եատաք դարդմըշ, թօհտամուք 100 սօմաքտան 67 սօմար օրուտան Ալաշկերտէ կէօնտէրիլմիշ ալը։ քուսուրընըզտա պէշ կիւնէ դատար կէօնտէրէճէյինէ պիլմիրիյօր։ Հէր թարաֆտա եաղմուրլար եաւազամի վէճճ իլե եաղմաքտա։ վէ էքինլերին ըէվիշի չիմտիրիք էյսա իւմիւտ վիրմէքտէ։ թաշրաղարտան պուրայա գահրէ կէլմէքտէ իսէ տէ։ Ֆիլտիլերի թէնէզգիւլ իթմէյօր։ Ալաշկերտէ վէ Պայազիտտէ չիֆթի էօրիւղիւն օրուպ օրմտաղընը թահզիզ իչիւն եաբընը գաբիսիօնընա եաղաճայընը։ ապրանմաղընը մալիմանթը սիրէ վերիր։

Պուլուրեան

Ա. Զ Դ

Իսկիւտարու՝ յանուն միացեալ վարժարանաց վիճակահանութեան Մասնաճիւղին, պատիւ ունի ծանուցանել արդէն հասարակութեան, որ ըստ իւր վերջին ծանուցմանց, անցեալ կիրակի յունիս 3ին՝ Իսկիւտարու Ճեմարան վարժարանին մէջ ի ներկայութեան բազմաթիւ ժողովրդեան յիշեալ վիճակահանութեան երկրորդ և վերջին քաշուին օրինաւորապէս կատարած, և որոշեալ չորս դլխաւոր պարդևներն հետևեալ չորս թիւերն ստացած են՝

Թիւ	Մէջիտիա
41	250
2005	150
599	50
565	25
	475

Իսկ մնացեալ 125 մէջիտիա պարգևն չահողներն ալ յետագայ 76 թիւերն եղած են, որք թուական կարգաւ նշանակեալ են դիտոյց դիւրութիւն մը ընծայելու համար։

Թիւ	Մէջիտիա	Թիւ	Մէջիտիա	Թիւ	Մէջ
4	2	582	1	1548	1
19	2	621	2	1581	1
55	1	658	1	1666	1
67	1	686	1	1678	2
131	1	710	2	1759	2
137	1	731	1	1839	1
148	1	741	1	1860	1
159	1	745	1	1960	1
181	2	775	1	2129	2
209	1	826	2	2144	1
216	1	854	1	2153	6
230	1	874	1	2160	2
269	1	920	2	1176	1
320	1	964	2	2201	1
347	1	966	6	2208	1
348	2	969	2	2251	1
375	1	970	2	2274	1
379	1	978	1	2282	2
402	2	2019	6	2283	1
403	1	1025	2	2315	1
409	2	1143	1	2335	1
410	6	1240	2	2365	1
427	2	1383	2	2412	1
467	1	1456	1	2475	2
476	1	1510	2		
567	6	1524	1		

Արդ յիշեալ Վիճակահանութեան Մասնախումբը պատիւ ունի յայտարարել, որ սոյն վիճակահանութեան թէ առաջին և թէ վերոգրեալ երկրորդ և վերջին քաշուելէն պարդև շահող տոմսակներն որոնք որ ի ձեռին ունին, յառաջիկայ երկուշաբթի յունիս 16էն սկսեալ մինչ մէկ ամիս այսինքն մինչ 16 յուլիս, ներկայանան Մասնախմբին և Վիճակահանութեան դանձատեղս Մեծ. Դատնիկ էֆ. Ճէվահիրճեանի որ ի Կ. Պոլիս Բէյլերբէյի խան, և ընդունին ԱՄԲՈՂՋՆԳԼՍ նշանակեալ պարգևներն։ Իսկ վերոգրեալ պայմանաժամէն վերջը՝ շահող տոմսակները պարդև ստանալու իրաւունքէն զրկուած պիտի լինին, և նոյն պարգևները Սովելոց պիտի յատկանան։

Ա. Զ Դ

Վեց տարիէ ի վեր Ազգ. վարժարանաց մէջ դատախօսութեան և դատաստարակութեան պաշտօններն վարած փոքրաւոր մը պատրաստ է դարձեալ դատաստարակութեան պաշտօն վարել վարժարանաց մէջ։ Պէտք ունեցողը լրագրոյս դրատենեակին կրնայ տեղեկութիւն ստանալ։

Advertisements referring to British or American Goods, etc., are exclusively received for this Paper at
EUG. MICOUD'S Foreign Advertising Agency 139–140, Fleet Street, London.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԹԱՑՔ
ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ

Ըստ Տիկին Բար Քարբանթիէի

—

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Նախապատրաստական առաջին ու երկրորդ տարիներու համար

Աշխատասիրեց Յ. Գ. Փալասանեան

Ընտիր թուղթի վրայ մանրամասն տպագրութեամբ ի լոյս ընծայեալ սոյն Աշխարհագրութեան դասագիրքն, որ կրնայ իբր ընթերցանութեան դասագիրք ու դպրոցական աշխարհագրութեանց առթիւ իբր մերցանակ ևս գործածուիլ, յարգոյ Տեսչայ Ուսուցչաց և Հայաստանի մէջ ուսումն ծաւալելու նպատակաւ կազմեալ Ընկերութեանց ուշադրութեանը կը յանձնեմք։

Գին 3 ղուրուշ

—

ԹՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Նախապատրաստական առաջին տարւոյ համար

Աշխատասիրեց Յ. Գ. Փալասանեան

Նշանաւոր մանկավարժ Պ. Բարոզի բազմաթիւ խնդիրներովը ճոխացեալ դասագիրքն է։

Գին 100 փարա։

—

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Նախապատրաստական առաջին տարւոյ համար

Թարգմանեց Գ. Ա. Մաղբիւռ

Գին 3 ղրուշ

Սոյն և վերոյիշեալ երկու դասագրքանք կը ծախուին Գլխաւորարար Ս. Ղուկասեան դրատունը, Եէնի–Ճամի, Զիլինկիրլէր ճատտէսի թիւ 2։ Կը գտնուին նաև միւս Հայ գրավաճառաց քով։

—

ՔԵՐԹՈՒԱԾՔ Պ. ԱԴԱՄԵԱՆԻ
ԹԷՖԼԷՆ 1880

Պետրոս Հ. Պ. Ադամեան ազնիւ երիտասարդ Հայ դերասանը, որ թատերական ներկայացմանց մէջ մեծ դերեր ճարտար ձեւերով կը ձեւակերպէր, իւր յուղեալ սրտին զանազան ալէծուլի զգայմունքէն այս քերթուածս յօրինած էր, Տըփլիս հասած օրէն ձեռագրերը յանձնեց տպագրութեան որ այսօր ի լոյս ընծայուելով զրկած է Զաքմանդէրլէ թիւ 20 Յովսէփ Գավաքեանի դրատան մէջ վաճառուելու

Գին 12 ղրուշ արծաթի,

Քաջալերելու համար որ զինքը ճանչցողներէն բազմաթիւ անձինք մէկ մէկ օրինակ գնելով իւր այս առաջին ընտիր գործոյն մէջ զինքը պիտի քաջալերեն։

—

ՃՇԳՐԻՏ ՊԱՏԿԵՐՔ
ՆՇԱՆԱՒՈՐ ԱԶԳԱՑՆՈՑ
ՎԻՄԱԳՐԵԱՑ

Աղբիւրէն Ա. Փոստաճարաբեան

Այն նկարիչը՝ որ Ազգային մատենադարանի մրցման մէջ ճարտար դտնուելուն առաջին մրցանակն արժանացած է, այս անգամ թէ՝ ի Թուրքիա, թէ՝ ի Ռուսիա, թէ՝ ի Հնդիկս և թէ այլուր դտնուած կենդանի և մեռեալ յիսուն նշանաւոր Ազգայնոց պատկերներն համեմբեալ վիմագիր՝ ի լոյս ընծայեց։

Քաջալերութեան արժանի է յիշեալ էֆենտին՝ որ մտադիր է նաև Ազգիս նշանաւոր կղերականներուն, արդի խմբագրապետաց, Տպագրապետաց և համբաւաւոր դաստիարակաց պատկերները՝ ի լոյս ընծայել, որ վարժարանաց, Ազգ. ընկերութեանց դրասենեակներու և ամեն Հայ տան սրահներու գլխաւոր զարդը կրնայ համարուիլ։

Զգայուն աղգայինք պէտք է փութան սոյն պատկերներէն դնել, զի դժբաղդաբար պատճառաւ մը խիստ սակաւաթիւ տպուած են։

Գինը խիստ չափաւոր՝ 10 դահեկան։

Կեդրոնատեղին է մեր դրատունը։ Վահրամ Յ. Մաղբիւռ

21 մայիս 1880 կ Պոլիս
Մէրճան Զարսու թիւ 57
Մարդարեան դրատունը

—

ԳԱՐԹՆԱԿԱՆ
ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գրեց

Պ. Հայրապետ Շահէրէրեան

Դասատու Թուաբանութեան

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ.

Կը ծախուի Եէնի—Ճամի, Զիլինկիրլէր ճատտէսի թիւ 2 Ս. Ղուկասեան դրատունը և ուրիշ դրավաճառաց քով։ Գին 1 ֆրանք։

—

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ
ՇԱԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1880 ՅՈՒՆԻՍ 1 ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆԻՍ 30

ՐՈՍՓՈՐԷՆ ԻԶՆՈՂ ՇԱԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժ-ամ	Ճանապարհն Եղեր	Թիւ
10 45	Եէնիմահալլէն Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէյ Սիմէնեա. Պոյաճըքէյ. Բումէլի Հիսար. Պէշիկ. (Արնաւուտ գիւղի շաբաթուան հետ պիտի հաղորդակցի.)	34
11 30	Եէնիմահալլէն Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Եէնիգուզ. Էմիրկէն. Ր Հիսար Պէշիկ։	32
12 15	Ր Ա Գավաղէն Եէնիմահալլէ. Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէյ. Էմիրկէն Ր. Հիսար. Պէշիկ.	18
1 30	Եէնիմահալլէն Մէզարպ. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա, Եէնիքէյ. Էմիրկէն. (Ուրբաթ օրերը Ր Հիսար. Պէշիկ)։	33
2 30	Եէնիմահալլէն Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէյ Սիմէնեա. Էմիրկէն. Պոյաճըքէյ. Ր. Հիսար, Պէշիկ. Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	34
3 30	Եէնիմահալլէն Մէզարպ. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Եէնիք. Սիմէն. Էմիրկէն. Պոյաճըքէյ. Ր. Հիսար, Պէշիկ. Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	10
4 15	Եէնիմահ. Մէզարպ. Պէյիւք. Թարապ. Եէնիք. Միրկէն. Ր. Հիսար Պէշիկ. Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	25
6 15	Եէնիմահալլէ. Պէյիւք. Թարապ. Պէյքօղ Եէնիք. Միւրիկէն. Գանլըճա. Ր. Ա. Հիսար. Գանտիլլի. Արնավուտքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյի. Օրթաքէյ. Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ. Իսկիւտար։	4
8	Ա. և Ր. Գավաղ. Եէնիմահալլէ. Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ Թարապիա. Պէյքօղ. Եէնիքէյ. Էմիրկէն. Պոյաճըքէյ. Ր. Հիսար, Պէշիկ. Անավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. (Ուրբաթ օրերը Սիմէնեա)	20
10	Մէզարպուրնուէն Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէյ, Էմիրկէն, Ր. Հիսար, Արնավուտքէյ. Օրթաքէյ, Պէշիկթաշ (Ուրբաթ օրերը Ր. Բ. մահալլէսի)։	25

Աւէնլար էջէր

11	Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	23
11 30	Արնավուտքէյ, Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. Գասպաթաշ	25
12	Պէշիկ, Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. Գասպաթաշ։	19
12 45	Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ.	2
1 30	Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ Գասպաթաշ։	25
2 30	Ր. Հիսար. Պէշիկ։ Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ, Գասպ. Պէշիկթաշ (Ուրբաթ օրերը Արնավ. գիւղ)։	17
10 45	Բումէլի Հիսարէն ուղղակի կամուրջ։ (Ուրբաթ օրերը Արնավ. ուղղակի կամուրջ)։	19

Ա.-Յ-ԿՈՆ ԷՋԷՐ

11	Պէյքօղ, Բաշապահէ. Բիֆթիֆ փաշա մահալլէսի. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ, Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք։	21
11	Արնավուտքէյ. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք։	4
11 45	Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Պէյքօղ, Բաշապահէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք Գասպաթաշ։ (Ուրբաթ օրերը ժամ 12 30ին)։	17
1 30	Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Պէյքօղ, Բաշապահէ. Ր. Բ. մահալլէսի Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք։ (Բացի Ուրբաթէ։	20
3 30	Պէյքօղ, Բաշապահէ. Ր. բաշա մահալլէսի Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյ։	32
8 45	Պէյիւքտէրէ Պէյքօղ. Բաշապահէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար Գանտիլլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք. Իսկիւտար (Ուրբաթ օրերը Բիֆթիֆ փաշա մահալլէսի)։	21
9 15	Վանիքէյէն ուղղակի օմնիբուս։	23

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇԱԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժ-ամ	Ճանապարհն Եղեր	Թիւ
12 30	Գասպաթաշ. Իսկիւտար Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաք. Պէյլ. Զէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար, Գանլը Էմիրկէն, Եէնիք. Պէյքօղ Թարապ. Պէյիւք. Եէնիմահ։	4
12 45	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Ր. Հիսար, Պէշիկ. Էմիրկ. Եէնիք. Թար. Պէյիւք. Մէզարպ. Եէնիմահալլէ։	34
1 45	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչէշ. Արնվ. Ր. Հիսար, Պոյաճ. Սիմէնեա. Եէնիք. Թար. Պէյիւք. Մէզար. Եէնիմ.	19
3	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէշիկ Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէյիւք. Մէզարպ. Եէնիմահալլ։	23
5	Գասպաթաշ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչէշմէ. Արնավ. Պէշիկ. Ր. Հիսար, Պոյաճ. Էմիրկէն. Եէնիք. Պէյքօղ, Թար. Պէյիք. Մէզարպուրնու. Եէնիմահալլ. Գավաղար։	20
6 30	Իսկ. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէյ. Պէյլերպէյի. Զէնկէլքէյ Արնավուտքէյ Գանտ. Ր. Հիսար. Պոյաճըքէյ. Գանլըճա. Եէնիքէյ. Թարապիա. Պէյիւքտէրէ։	21
8	Պէշիկթաշ Օրթաքէյ. Արնավուտք. Պէշիկ. Ր. Հիսար Միրկիւն. Եէնիք. Թարապիա. Պէյիւքտէրէ Մէզարպուրնու. Եէնիմահ։	19
9 15	Պէշիքթաշ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէշիկ. Ր. Հիսար Պոյաճըք. Սիմէնեա. Եէնիք. Թարապ. Պէյիւք. Մէզարպ. Եէնիմահալլէ։ (Բացի ուրբաթէ)։	34
10	Պոյաճ, Եէնիք. Թարապ. Պէյիւք. Մէզարպ. Եէնիմահ։ (Ուրբաթ օրերը Պէշիկ. Ր. Հիսար, Հանդիպելով)։	33
10 30	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէշիկ, Ր. Հիսար, Պոյաճըքէյ. Էմիրկ. Սիմէն. Եէնիք. Թարապ. Պէյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.	18
11 10	Պէշիկ Ր. Հիսար, Պոյաճ. Սիմէն. Եէնիք. Թարպ. Պէյիւք. Մէզար. Եէնիմահ։	20

Աւէնլար էջէր

12	Պէշիքթաշ, Օրթաքէյ, Արնավուտք։	23
12 30	» »	25
1 45	Ուղղակի Ր. Հիսար (ուրբաթ օրերը Արնավուտքէյ)։	17
10	Պէշիքթ. Գուզկունճուք. Օրթաք. Գուրչ. Արնվ. Ր. Հիսար. (Ուրբաթ օրերը ուղղակի Արնավ)։	19
11 5	Գասպ, Պէշիկ, Օրթաք, Գուրուչ. Արնավուտ.	23
11 40	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէշիկ։	19
12	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավուտ։	25

Աւէնլար էջէր

2	Իսկիւտար Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բիֆթիֆ բաշա մահալլէսի Բաշապ. Պէյքօղ։	32
8 30	Գուզկունճուք. Պէյլերպէյ Զէնկ. Վանիքէյ։	23
9 30	Գասպաթ. Գուզկ, Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլլի Ա. Հիս, Գանլ. Բաշ. Պէյքօղ, Մէզարպ. Ր. Ա. Գավաք։	17
10 30	Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար, Գանլճ. Զուպուղ, Բաշապ. Պէյքօղ Թրպ, Պէյիք։	32
11	Գուզկ. Պէյլերպ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. Պէյքօղ։	21
11 40	Գասպաթ. Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Արնավուտք։	

—

ԿԱՐԵՒՈՐ ՍԱԶԴ

Գօնիի եղբարք և Շահինի ընկերք պատիւ ունին ծանուցանել Յարգոյ հասարակութեան որ իրենց պատրաստած ընտիր ծխախոտներուն յանախորդներն առաւել ևս գոհացնելու նպատակաւ՝ ի վաղուց անտի ծխախոտի արուեստի մէջ հանրածանօթ Տէմիրդափուլեան եղբարց հետ ընկերացած են, որով յանախորդք ոչ թէ միայն եէնիճէի առաջին կարգի ծխախոտաց և սիկարներու ընտրութեամբը, այլ իրենց յանձնարարութեանց փութաջանակի կատարմամբը շատ գոհ պիտի ըլլան։

Տաճկաստանի և Եւրոպայի բոլոր կողմերէն ուղղեալ ամեն տեսակ և ուզուած քանակութեամբ թէ՝ տերու և թէ՝ Ջարդած վաճառաց յանձնարարութիւնք կ'ընդունուին և անմիջապէս կը զրկուին։

Ծանօթութիւն. Փաքէթներն իրենց նախկին անունը պիտի կրեն, բայց հինէն տարբերելու համար վրան տպագրեալ «Տէմիրդափուլեան Եղբարք» պիտի նշանակուի։

Եւրոպայի կողմերէն յանձնարարողք կառավարութեան չնորհիւ Պոնդրէլի տուրքէ ազատ են որոյ համար 100ին 20 զեղչ կըլլայ։

Վաճառատուներն են.

Ղալաթիա Սանտըքճըլար թիւ	130
Զրնտան–Գափու Զէօմլէք. „	29
Լէմին էօնիւ „	56

և բոլոր օտար վաճառատեղիք։

Ընկերութեանս ուղղեալ նամակաց հասցէն պէտք է լինի (Տէմիրդափուլեան եղբարք, Ղալաթիա Սանտըքճըլար թիւ 130)։

Յ. Գ. Որչափ որ սոյն ընկերութիւնը հաստատած եմք այսու ամենայնիւ մեք մեր նախկին ծխախոտի գործարանը կը շարունակեմք առանձնաբար, որոյ ելից գլխաւոր վաճառատեղին է Զրնտան–Գափու Զէօմլէք.ճիլէր թ. 29։

Տէմիրդափուլեան եղբարք

—

ԻԼԱՆ

Եանեա վէ Բրէվէզա վէ Նարտէ վէ Գօնիճէ վէ Մէհէվա վէ Կիրէեանէ վէ Տէրէվինէ վէ Զաղուր վէ Պէրվէա մէվզուլէրինէ պուլընան վէ պուլընաբրըլաճադ օլան ասաքիրի շահանէնին տօղտան ալմը սէնէսի իլուլի իմթիհանաշնատան տօղտան եէտի սէնէսի Ազուսթոս Նիհայէթինէ գատար իտարէլէրինէ մուղթալի էրղազէլը. Դան. կիուշէմ, վէ էրզ վէ սատէ, վէ մում վէ սապօն, վէ սօղան վէ կաղ. վէ շէքէր վէ հատապ վէ քէօմիւր մէվզրի միւնազատանէ գօնբլաճաղընան, դալէմ գալէմ վէ մէվզը պէ մէվզը իթայէ իթալիպ օլանլարընն վէ շէբայիթի անլամագ իսթէյէնլէրին իշպու հաղիրանը բումինն նիհատէթինէ գատար եանեա գօմանտանլըղընա միւրաճաաթ իթմէլէրի։

11 Հաղիրան 1880

—

Թարիխի գարարընտան իթիպարէն, շէհրի իքի պին լըյէսի թէնլիմի անպար օլընմագ, վէ ըէսմի կէօմրիւկլէ թէսիրմինէ գատար քանֆէֆէի մէսարիֆի միւթէահհիւթիւնէ այնա օրմագ, վէ էսմանը մաղպուղ սէնէսէլէրինն վիրուտի իլէ մուամէլէխանին խիթամինէ սիմ մէճմիսիյէ օն տօղուղ ղրուշ հիսապլիէ հէման հարպլիյէ խաղինէսին. տէն վերիլմէք չարմը վէ շէբայիթի սայրէսի իլէ մուամէլատ անպարը իշիւն մուպտեա օլընաճագ եէտի պին դրյէտէն օն պին դրյէտ գատար եէրլի դրդրմը քէշի քըլընն պէհէր դրյիլէսի ալմը գրուշա թալիպի էօհտէսինատ օլուպ հաղիրանը բումինն օն ալմընճը բաղար իրթէսի կիւնի թէքրար պիլ միւնազատ գարարը գալմիսի վերիլէճէկինտէն։ թէնղիլի ֆիյատլէ իթալ իթալիպի օլանլարրն վէ օն նէհայինճի սալը կիւնիւ սատի օն պուչուգա գատար եիւզատ պէշ թէնղիլինէ բաղիպ պուլունանլարրն հարպլիյէ նէզարէթի լէվազիմաթը ումումկյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի։

9 Հաղիրան 1880

—

ԿԱՐԻ ԳՈՐԾԻՔ

Փոքր «վանէէր» կոչուած ձեռքով դարձող ու անքակ կար կարող գործիքը ամեն տեսակ կար մեծ դիւրութեամբ կը կարէ ու գինն ալ ոչ մեծ է, երաշխաւորութեամբ կը տրուի, ուրուանները կը չափուի կարելու չգիտցողին դաս կը տրըուի. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

—

ՋՐՀԱՆ

Ամերիկայի Ջրհաններ մեծ և փոքր, երկաթ թէ հաստատուն խողովակներով թէ ջրչեղներու և թէ խարուսկ հորերու համար ոչ մեծ դներով կը ծախուի, Կ. Պոլիս Ղալաթիայ Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

—

ԱՆԿՈՂՆԱՐԱՆ ԿԱՄ ՄԱՀՃԱԿԱԼ.

Աղնիւ և հասարակ քարեօթաներ երկաթէ վարոյրէ, ոչ մեծ դիներով կը ծախուի, Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

—

ՕՃԱՌ.

Ընուշահոտ օճառ, մորթը կը կակուղցնէ ու լեղի չուրով ալ կը փրը փրրի, տեսակը խիստ ազնիւ ու գին նը շատ ոչ մեծ է. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

—

ԱՐԴՈՒԿ

Այս ձև իւթիւներուն ամենէն աղէկ տեսակը որուն մէջ կրակը չը մարիր և աղէկ կը գործէ, կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

—

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի՝ բաց ի կիրակի և ազգ օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Ղալաթիա Սանտըքճըլար Ճատտէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մասիսի խմբագրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հեռեւեալ հաղարարձուաց դրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ. Յովհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ էֆ. Յ. Խաթմանօղլեանց.
ԱԱՄՍՈՒՆ. Եղուարդ էֆ. Մաբատեան.
ԿԻՐԱՍՈՒՆ. Գ. էֆ. Թ. Մազմանեան.
ՈՍՏՈՍՊՕ. Սրբ. Տ. Արիստակէս ստաւագ քահանայ Ցէյլեան.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Աբրահամ էֆ. Պէրզամպեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խաչատուր էֆ. Էսկիճեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Եմմանուէլեան էֆ.
ԵՒԴՈԿԻԱ.
ԲԱԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ե. Գալանճեան.
ՄՈՒՇ. Յակոբ էֆ. Ծերունեան.
ՎԱՆ.
ԲԵՐԻԱ. Սեղրակ » Խաչատեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.
ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Ոսկերչեան.
ՖՕՔՇԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.
ՏՓԽԻՍ. Պ. Նիկողայոս Տ. Ղևոնդեան.
ԿԱԼԿԱԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան.

—

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
ԳԱԼԱԹԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ